

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

3. Reliqua de Judice Delegato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

legante, jurisdictionem ipsi communicante. Dixi 1. si res adhuc sit integra, h. e. quando nondum coepit per actum jurisdictionis, pertinentis ad substantiam judicii, qualis censetur esse etiam sola citatio Partium, probabilius quoque expedita tantum, & mandata, licet nondum intimata. c. 20. cit. Wiestner n. 88. cum aliis à se citatis. Idque probabilius etiam procedit in foro Civili (quamvis non pauci Legistæ velint, primum per litis contestationem rem definire esse integram) quia Jus Civile, ubi ipsum nihil statuit clarè, sequitur SS. Canones. Nec obstat, quod in c. 19. eod. dicatur causa esse coepit per litis contestationem; quia ibi Pontifex se accommodavit ad casum sibi propositum, in quo lis jam fuit contestata ante mortem delegantis, adeoque per hoc non negavit, jurisdictionem delegatam perpetuari per solam citationem. Unde non placet responsio P. Wiestner n. 87. asserentis, dispositionem c. 19. cit. fuisse correctam per c. 20. cit. cum non sit verisimile, Compilatores Decretalium voluisse afferre textum immediate se subsequentes & inter se pugnantes; correctio Juris quoque omni modo evitanda sit. Ex quibus fit, quod non desinat res esse integra per constitutionem Notarii, vocationem testium, designationem loci pro judicio, mandatum descriptæ citatione datum, neque per subdelegationem, seu constitutionem subdelegati; quia isti actus non sunt substantiales judicii, imò nec sunt judiciales. Dixi 2. mors publice nota, sive naturalis mors sit, sive civilis, qua amittitur jurisdictio à delegante; si enim in loco, ubi jurisdictionem exercet delegatus, publice ignoratur mors delegantis, valent acta delegati ob publicum errorem & titulum coloratum. per l. 3. ff. de Off. Prætoris. Dixi 3. delegatus nomine propria persone, non dignitatis, vel auctoritatis Legis: quippe si delegatio facta esset proximè non à persona delegantis, sed vel à Lege, vel à dignitate Principis delegantis, v. g. nomine Sedis Apostolicæ, per mortem delegantis non amitteretur jurisdictio delegati, per c. 5. de Refr. in 6. quia dignitas non moritur. c. 5. cit. uti nec Lex. Ceterum si delegatus inferioris, & non summi Principis, subdelegavit, jurisdictio subdelegati non expirat per mortem subdelegantis, sed primi delegantis; quia provenisse censetur potius à delegante, quam subdelegante.

19 2. Finitur per revocationem delegantis, tacitam vel expressam, re adhuc integra facta. c. 30. de Elect. §. 9. Inst. de Mand. l. 58. ff. de Judic. Imò etiam si res non amplius sit integra. Laym. in c. 37. h. t. n. 4. Wiestner n. 76. Excipitur tamen casus subdelegationis; nam subdelegans non potest validè revocare potestatem alteri ex toto commissam, si subdelegatus negotium jam coepit per citationem, seu si res non amplius est integra. c. 37. cit. §. c. 6. eod. in 6. Revocatio autem debet fuisse intimata delegato, vel subdelegato, in eum modum, ut dictum de Officio Vicarii. n. 9. ad tit. 28.

20 3. Per mortem delegati, etiam re non amplius integra. per c. 14. h. t. ita ut non transeat

officium delegati ad hæredes. c. 42. eod. l. 27. §. 3. l. 57. ff. Mand. si nimirum delegatio fuerit personalis, seu principaliter intuitu personæ facta, uti fieri censetur, quando ipse delegati nomen proprium exprimitur in Rescripto: si verò delegatio sit realis, seu facta intuitu & sub nomine certæ dignitatis aut officii. v. g. hoc modo: tibi, Episcopo Diocesis Augustanæ, committimus hanc causam; cum morte delegati non extinguitur delegatio, sed transit ad successorem. c. 14. h. t. Pariter non extinguitur delegatio per mortem civilem delegati quamlibet, sed tantum per illam, qua propter delictum privatur officio vel dignitate sua, vel qua transferatur ad statum, in quo inhabilis efficitur ad exercendam jurisdictionem. Manet itaque delegatus, si sponte renuntiet dignitati, vel sine delicto deponatur, ipsa verò delegatio intuitu personæ facta sit. arg. l. 2. ff. de Senator.

4. Per lapsum temporis à delegante præfixi, etiam re non amplius integra, nisi Partes suo consensu prorogent tempus. c. 4. §. 24. h. t. Terminus delegationis incipit à die, quo delegatus recepit litteras. c. 12. de Appellat. si nimirum statutus sit per numerum dierum, mensium, annorum: si autem decretus sit ad certum diem vel mensem, v. g. ad Calendas Maij, attenditur dies dati, non recepti Rescripti.

5. Per confederationem negotii quomodo 22 cunque factam, videlicet per compositionem, transactionem, pactum de non petendo &c. & vel maxime per sententiam latam, & executioni datam, vel saltem si executio jam alteri demandata, atque jam coepit sit. c. 9. h. t. quia tunc censetur delegatus functus esse suo officio, si fuit delegatus tantum ad istam causam, in particulari. Excipe eum, qui delegatus est tanquam executor gratiæ, v. g. Beneficialis, qui, etsi temel per errorem fecisset provisionem irritam, non amittit per hoc potestatem exequendi, sed potest facere aliam.

Quæres, an Delegati potestas expiret per sententiam invalidè latam, ita ut eam revocare nequeat, & aliam ferre? R. cum distinctione: si sententia fuit irrita propter non servatam formam Mandati, non expirat, arg. l. 5. ff. Mand. quia delegatus sic ferendo sententiam non est functus suo officio. l. cit. si verò sententia fuit nulla ex alio capite, quia v. g. est lata die festo, vel contra absentem non contumacem &c. expirat; quia tunc suò officio functus est, quamvis malè, per text. & DD. in l. 4. C. quomodo quando Judex. arg. c. 37. §. si verò de Elect. in 6. Oppones: quod nullum est, nullum sortitur effectum: ergo etiam sententia, ex alio capite, quam propter non servatam formam mandati, nulla nullum parit effectum: ergo non terminat potestatem Judicis delegati. R. Diss. Conf. nullum parit effectum respectu Partis, contra quam lata est. C. Conf. respectu delegati, in quo extinguit jurisdictionem. N. Conf.

Reliqua de Judice Delegato.

Sciendum, superesse adhuc decidendum 1. quis delegare. 2. quid 3. cui delegari possit. 4. quid Juris, si pluribus delegetur eadè causa expediti.

pediendi, s. ad quem à Judice delegato appellandum.

24 Dico 1. Delegare potest 1. Jus. 2. regulariter omnes Judices ordinariam jurisdictionem habentes. 3. & delegati Principis supremi. 4. atque delegati ad Universitatem causarum, quamvis non totam Universitatem. 5. non verò delegati inferiorum ad unam vel plures causas particulares, quamvis & isti dantur possunt Judicem, aliquem causæ articulum committendo alteri. Pars 1. constat ex c. 13. s. 1. de off. Ord. Trid. S. 5. & 6. utrobique c. 2. de Ref. Pars 2. ex l. 5. 16. 17. ff. de Jurisd. Lex 5. sic sonat: more Majorum ita comparatum est, ut eadem jurisdictionem mandare possit, qui eam suo jure, non alieno beneficio habet: nisi nempe & hinc delegationem veteri Jus vel Princeps, Pars 3. ex c. 27. & fin. h. t. nisi Princeps delegando cognoscatur delegasse specialiter industriam personæ, c. fin. cit. s. is autem, aut commisit nudum ministerium, v. g. excommunicare aliquem, absolvere, dispensare cum aliquo, c. cit. s. fin. Aliud est, si ipsa potestas dispensandi concedatur alicui perpetuo, Pars 4. ex communi sensu DD. cum gl. in l. 1. ff. quis & a quo appell. l. 12. ff. de Off. Procons. atque ex universalis consuetudine, ut docet Petrus Barbo- sianus, l. 12. ff. de Judic. n. 281. Ex hoc autem non sequitur, quod Cooperatores Parochorum, qui sunt delegati ad Universitatem causarum, subdelegare possint, quia ipsis quoad jurisdictionem fori interni subdelegandum, nec Jus, nec Consuetudo, nec Auctoritas sensus patrocina- tur. Wiestner h. n. 22. Pars 5. ex c. 62. in fine de Appellat. l. ult. ff. de Offic. ejus, cui & c. 27. cit. & l. 12. ff. de Judic. cit.

25 Dico 2. Delegari regulariter possunt omnes causæ, quæ delegari jurisdictioni subiciuntur, etiam si in Judice supponant Imperium Mixtum, imò & Merum. c. 2. de Offic. Vicar. in 6. 47. de Off. Ordin. in 6. l. 1. in. C. qui pro sua jurisd. l. ult. C. ubi & apud quem. Accedit c. 68. de Ref. in 6. potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. Dixi 1. regulariter, nam aliquæ causæ sunt reservatæ summo Principi ita, ut nec à summo Principe aliis delegari valeant, vel certe non soleant. Sic summo Pontifici reservantur causæ Ecclesiasticæ Majores, Concil. Nicæn. circa an. 325. uti sunt controversiæ fidei authenticæ definire, Concilium Generale cogere, impedimenta Matrimonii dirimentia statuere, hæc concedere jura Spiritualia &c. Imperatori autem de Jure Civili reservatur Merum Imperium, saltem quoad primum gradum. l. 6. ff. de Offic. Procons. l. 1. & ult. ff. de off. ejus, cui, excipitur tamen casus, quo supremus Princeps esset absens, vel infirmus. l. 1. cit. & Constit. Criminal. Caroli V. a. 2. Imò vi consuetudinis videmus delegari & Jus Meri Imperii Præfectis suis à Dominis habentibus Merum Imperium, annexum suis castris, & ex privilegio vel feudo Imperiali obtentum. Dixi 2. etiam si Imperium Mixtum & Merum &c. non distinguendo inter actus jurisdictionis voluntariæ & contentiosæ, ad utrumque Imperium pertinentes, quia nec Jura distinguunt, Quod Imperium Mixtum et-

iam de Jure Civili delegari possit, patet ex l. 1. & ult. cit. de Offic. ejus &c. Quod Imperium Merum saltem de Jure Canonico, liquet ex c. 2. & 7. cit. ubi Episcopo indistinctè conceditur, per se, vel per alium, cognoscere & decidere causas criminales, adeoque censuras ferre, depone- re, degradare Clericos, item capere, & in- carcerare eosdem: quæ haud dubiè ad Impe- rium Merum Ecclesiasticum pertinent, & qui- dem ad primum ejus gradum, cum aliqui sal- tem ex illis involvant jus gladii Spiritualis. An & quando delegari Merum Imperium veteri Jus Civile, paulò antè audivimus.

Dico 3. Delegari cuilibet potest, qui non²⁶ prohibetur esse Judex Ordinarius, etiam si sub- ditus non sit. Text. & DD. in c. 11. de Rescr. in 6. Ubi tamen speciale aliquid statuitur circa dele- gatos Sedis Apostolicæ, quod nimirum à dicta Sede non alteri delegatur causæ, quàm habenti- bus Dignitatē, vel Personatē, vel Canonicis Cathedralibus, ut adeò, quàmvis Pontifex non adstringatur ad hos viros, sed etiam simpli- ci Clerico, ut Episcopus ac alius Judex infe- rior. c. 7. cit. delegare valent expediendas, ta- men pro nulla & subreptitia habeatur delega- tio, si Pontifex in litteris non e. primat, se dis- pensare in c. 11. cit. Unde & Trid. quod S. 25. c. 10. innovat dispositionem c. 11. cit. vult in qua- libet diocesi saltem quatuor viros constitui prædictis qualitatibus præditos, probatos, ac Jurium peritos, quibus præter locorum Ordina- rios delegari possint causæ Ecclesiasticæ à summo Pontifice, velejus Legato. Dixi 1. qui non prohibetur esse Judex Ordinarius, quia quoad qualitates æquiparantur Judex Ordinarius & Delegatus, excepta sola ætate; nam Ordina- rius debet esse 25. annorum. l. 41. ff. de receptis. Delegatus autem tantum 20. annorum com- pletorum. c. 41. h. t. Prohibentur autem esse Ju- dices Ordinarii mente capti, surdi, muti, Se- natu moti, infames, excommunicati, foemi- næ, servi &c. de quibus infra. Dixi 2. etiam si subditus non sit: sufficit enim, causæ esse sub juris- dictione delegantis, licet delegatus non subdit. Si tamen delegatus non sit deleganti subiectus, cogi nequit ad acceptandam delegationem. per c. 2. de Constit. in 6. sicut tamen cogi potest subditus. c. 28. h. t.

27 Quæres, an causæ Ecclesiasticæ, item causæ temporales personarum Ecclesiasticarum, pos- sint delegari laicis? R. ad 1. Negativè, etiam si Clericus cum laico delegaretur. Sumitur ex c. 2. de Judic. Nec obstat, quod Laici possint esse Consilarii Ecclesiastici, & unà cum Clerico esse Arbitri compromissarii in causis Spiritualibus cum consensu Episcopi. c. 9. de Arbit. in fin. Nam in Consiliariis & Arbitris non requiritur juris- dictio, bene tamen in Judice delegato, & qui- dem spiritualis, cujus laici capaces non sunt dempto privilegio Apostolico. R. ad 2. contra Dian. & alios pariter negativè propter c. 12. de for. compet. ibi: manifeste patet, quod Clerici non solum inviti, sed etiam voluntarii, pacisci non pos- sint, ut secularia judicia subeant, etiam in tempo- ralibus causis, ut præmittitur. Item propter c. 18. eod. ubi sic habetur: Clerici in Judicem non sum- (nisi

(nisi forte sit persona Ecclesiastica, & Episcopi Dice-
cesani voluntas accedat) consentire non possunt. Er-
go Laicus etiam in temporalibus rebus Cleri-
corum (sive Actoris sive Rei personam susti-
nent) Judex esse nequit, ne quidem volenti-
um, & cum consensu Episcopi; cum nequeant
renunciare privilegio fori à Jure Communi in
favorem publicum totius Status Ecclesiastici
introducitur; nec Episcopis autem concessum est
immutare Jus Commune. Oppones. In c. 2. cit.
Prælati Ecclesiastici prohibentur disponere de
negotiis Ecclesiasticis, laicorum judicio: ergo nego-
tia temporalia Clericorum possunt judicio Lai-
corum disponi. R. N. Conf. quia etiam hoc po-
sterius est expressè prohibitum. c. 12. § 18. cit.

28 Dico 4. Si pluribus eadem causa delegetur
simpliciter, vel cumulativè, omnes in ea expe-
dienda concurrere debent, ita ut, si unus non
concurrit, processus sit nullus. c. 16. § c. 21. h.
t. l. 39. ff. de re jud. etiam si aliquis, morte vel
aliâ causâ impeditus, non concurrat. c. 30. §
42. h. t. Nec potest unus eorum renunciare juri
suo, quia non in ejus favorem, sed ob bonum
publicum & ad vitanda corruptionis pericula
delegatio fit pluribus. c. 21. cit. Neque proces-
sus convalescit, si, qui non concurrat, postea
ratum habeat judicium reliquorum, quia non
firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non
subsistit. Reg. 18. in 6. Ratio autem est, quia, si
non omnes concurrunt, non observatur man-
datum delegantis; cum omnibus indivisim, &
non aliter, concessa sit jurisdictio. Dixi 1. sim-
pliciter, sine adjecta conditione, vel simili clau-
sula: si nequeant, aut nolint omnes interesse, judi-
cent reliqui, vel duo, vel etiam unus; tunc enim
necesse non est concurrere omnes, vel nolen-
tis aut non potentis interesse subdelegatum re-
cipere. c. 21. § 34. h. t. Dixi 2. vel cumulativè
& indivisim, ut ordinariè contingit: si autem
pluribus, in solidum, vel divisim, delegaretur ea-
dem jurisdictio (quod nunquam censetur con-
tingere, nisi in Rescripto exprimitur. per c. 21.
cit.) tunc locus est præventioni, ita ut, si unus
causam cœperit, reliqui nec licet nec validè
sele intromittere possint amplius, nisi is, qui
cœperat, propter infirmitatem vel aliam ju-
stam causam non posset, vel ex malitia nollet
progredi. c. 8. eod. in 6. l. unic. ff. de Off. Consul.
Jurisdictione in solidum delegatam esse denotat
hæc vel similis clausula: ut omnes, aut duo, vel u-
nus eorum, procedant. c. 8. cit. Cæterum quando
plures delegati cœcurrunt, ille litigatiū obtinet
causam, in quem major pars conspirat. l. 39. cit.
Si verò discrepantium vota sint paria numero,
recurrendum est ad delegantem, & interim
sententia manet suspensa. c. fin. de sent. § re jud.
l. 28. ff. de re jud. Aliud est, si plures Judices Or-
dinarii, concurrentem jurisdictionem habentes,
æquali numero diversas sententias pro-
nuntiant; tunc enim prævalet sententia, quæ
stat pro Reo, nisi sententia pro Actore fuerit
in causa favorabili, puta matrimonio, libertate,
dote, testamento. c. fin. cit. Quo pacto con-
ciliantur etiam l. 28. § 38. ff. de re jud.

29 Dico 5. Casu quo appelletur à Judice dele-
gato, appellandum est ad delegantem, nisi iste

(ut in subdelegante facile potest contingere)
omnem suam potestatem demandasset delega-
to. Idem est de appellatione à subdelegato ad
subdelegantem. l. 1. § ult. ff. quis & a quo appel-
letur. l. un. C. qui pro sua jurisd. c. 27. § porro h. t.
Dixi 1. ad delegantem, vel ad ejus in Officio suc-
cessorem. l. 1. cit. Dixi 2. nisi iste omnem &c. ni-
hil circa talem causam sibi reservando de juris-
dictione quoad judicandum & exequendum: si
enim delegans (vel subdelegans) nullum a-
ctum jurisdictionis circa causam sibi reservavit,
non ad delegantem (vel subdelegantem) sed
ad Superiorem delegantis appellandum est. per
c. 27. cit. § c. 19. eod.

TITULUS XXX.

De Officio Legati.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Legatus præsertim Apostolicus: nempe Legatus à Latere: Legatus Missus: & Legatus Natus.
2. Quæ sit Legatis his omnibus potestas & officium commune.
3. Quæ sit potestas Legati à Latere.
4. Quæ Legati Missi simpliciter.
5. Et Missi cum potestate Legati à Latere.
6. Quæ denique Legati Nati.
7. Quomodo finiatur potestas & officium Lega-
torum.
8. Legatus Missus docere debet suam Legationem.

Sciendum 1. quamquam Legatus in genere
dicatur omnis, qui à Principe vel Magistratu
quodam mittitur ad tractandum aliquod
negotium, Legatum Apostolicum verò, qui etiam
vocatur Nuntius Apostolicus, esse eum, qui
à Papa mittitur in aliquam provinciam vel cum
jurisdictione ad expedienda negotia, vel sine
jurisdictione ad nudum aliquod ministerium,
v. g. ad excipiendum Imperatorem, ad gratulan-
dum Principibus, ad ineundum fœdus &c.
Et hi posteriores sunt meri Nuntii: priores ve-
rò Judices simul: atque de his Legatis Judi-
bus, cum jurisdictione spiritali missis, sermo
hic est. Quamvis autem eorum jurisdictio sit
Ordinaria, & eatenus ad Judices Ordinarios
pertineant Legati, de quibus tit. seq. eam tamen
exercent non tam suo, quam Pontificis nomi-
ne, cujus vices gerunt, & sic aliquid partici-
pant de Officio Judicis delegati: quare non in-
congruè Legatus ponitur medius inter Judicem
Delegatum & Ordinarium.

Sc. 2. Legatos Apostolicæ Sedis esse in tri-
plici classe, nimirum Legatos à Latere: Lega-
tos Missos, quos vocant Nuntios Apostolicos
& Legatos Natos. Legati à latere sunt illi soli,
qui Cardinalitia Dignitate præfulgent; quia
quasi de latere summi Pontificis, cui in arduis
negotiis Romæ solent assistere, assumuntur ad
Legationes. Nuntii Apostolici dicuntur illi, qui
non sunt Cardinales; quamvis sæpe mittantur
cum potestate Legati à latere: quales plerumque
sunt Nuntii in Germania, nimirum Viennæ,
Coloniam, & Lucernæ commorantes, item Nun-
tii Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ, Venetiarum
&c. Legati Nati denique appellantur, qui non